

“Iqtisodiyot nazariyasi” fani

24-mavzu:

"Davlatning iqtisodiy roli"

Ma'ruzachi: prof. Ulashev I.O.

Dars maqsadi:

Talabanning bozor iqtisodiyotini tartibga solishda davlat aralashuvining zaruriyati, maqsadi va vazifalari, ta'sir usullari va vositalari to'g'risida nazariy tushunchalarga ega bo'lishi, uning hayotiy mazmun va ma'nosini to'g'ri anglay bilishi

Asosiy adabiyotlar:

- 1. Shodmonov Sh. va b. Iqtisodiyot nazariyasi: O'quv q'o'llanma. –T.: Moliya, 2002. XXII-bob.**
- 2. Rasulov M. Bozor iqtisodiyoti asoslari: Darslik. –T.:O'zbekiston, 1998. XVII-bob.**
- 3. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushunchalar va tamoyillar. –T.: Yangi asr avlodi, 2001.**

D A R S R E J A S I :

- 1. Davlat – iqtisodiy sub'yekt sifatida.
- 2. Bozor iqtisodiyotini tartibga solishda davlat aralashuvining zaruriyati.
- 3. Iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solishning maqsadi va vazifalari.
- 4. Davlatning iqtisodiyotga ta'sir qilish usullari va vositalari.

Tayanch iboralar:

Iqtisodiy aylanish, bozor, “Ko'rinmas qo'l”, muvozanat, samaradorlik, barqarorlik, bandlik, xavfsizlik, ijtimoiy himoya, davlat byudjeti, monopoliya, raqobat, iqtisodiy o'sish, bevosita, bilvosita va tashqi ta'sir, ma'muriy va iqtisodiy dastaklar, pul-kredit, soliq, boj.

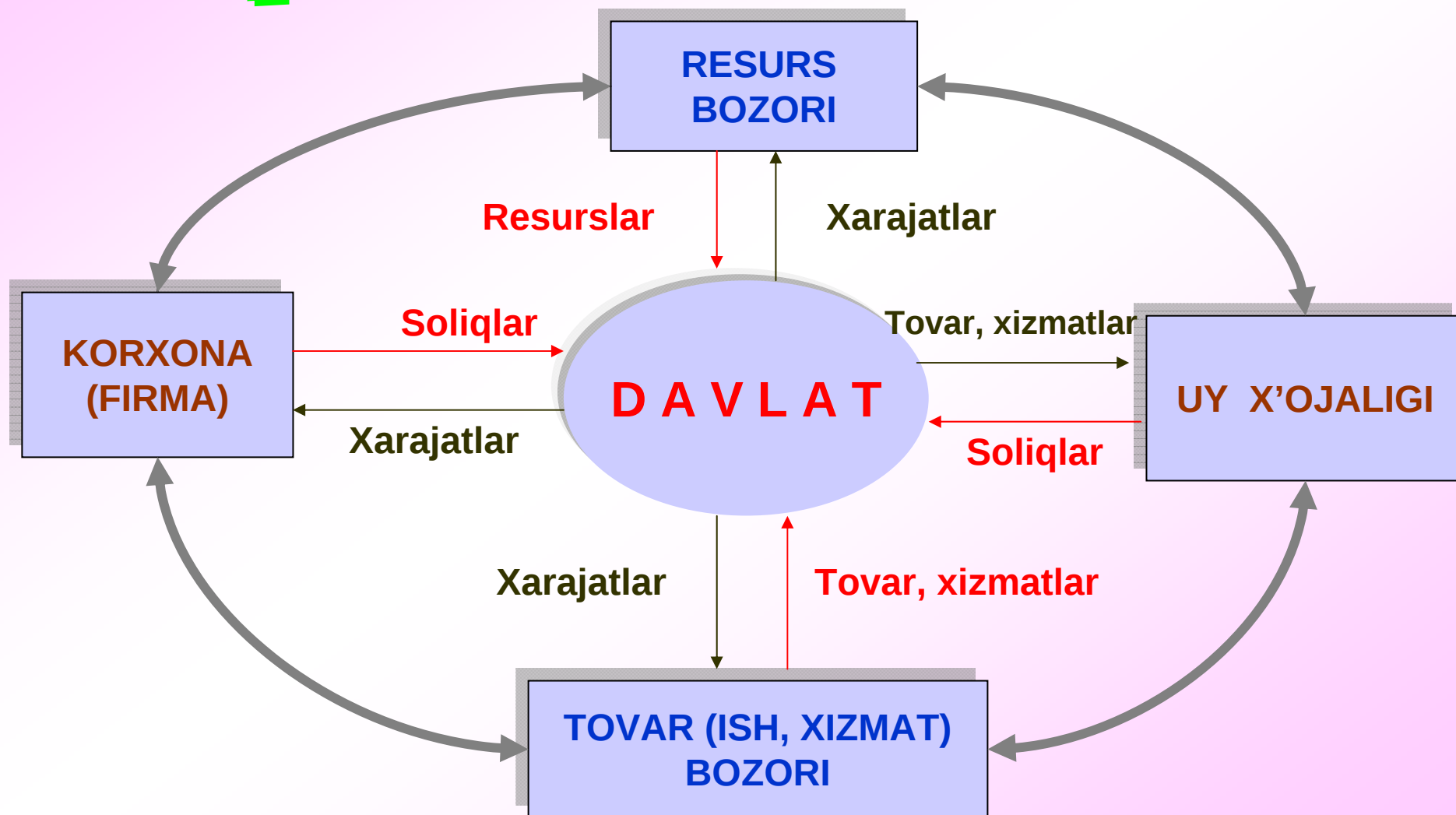
Muammoli savol:

“DAVLAT” -

bu

DAVLAT – bu mamlakatning hukumronlik
va mavjud tartibini qo’riqlovchi tashkiloti...

Iqtisodiy aylanish

Bozor iqtisodiyotida Davlatning roli to'g'risidagi nazariyalar:

Adam Smit

(1723-1790, Shveytsariya)

“Bozor iqtisodiyoti” nazariyasi asoschisi (“**otasi**”)

“Xalqlar boyligining tabiati va sabablarini tadqiq qilsh” asarida (1776y)

“**KO'RINMAS QO'L**”, ‘**TINCH QO'YISH**’ nazariyalarini ilgari surgan

Djon Meynard Keyns

(1884-1946, AQSh)

AQSh iqtisodchi-olimi “Ish bilan bandlik, foiz va pulning umumiy nazariyalari” (1936y) davlatning iqtisodiyotni fiskal (xazina) va kredit (foiz) siyosati orqali tartiblash uchun aralashuvini asoslagan.

Davlatning iqtisodiyotga aralashuvi zaruriyatlari:

- ❑ 1. *Bozor orqali o'zini-o'zi tartibga sololmaydigan yoki samarali bajarish mumkin bo'lmagan vazifalarning mavjudligi (mudofaa, ichki qo'riqlash xizmati, ijtimoiy himoya, ...)*
- ❑ 2. *Xususiy ishlab chiqarish va iste'mol qator salbiy yoki ijobiy oqibatlar sababchisi bo'ladi (ekologiya, jamiyat manfaatlari)*
- ❑ 3. *Xususiy iste'molchini himoyalash: foydali iste'molni qo'llab-quvvatlash, zararlisini cheklash (tamaki, spirtli ichimlik)*
- ❑ 4. *Aholininig kam ta'minlangan toifasini ijtimoiy himoyalash (ta'lim, tibbiyot, nafaqa, stipendiya,...)*
- ❑ 5. *Barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash chora-tadbirlari.*

Iqtisodiyotni davlat tomonidan tartiblash maqsadi:

Iqtisodiy va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash, mavjud tuzumni mustahkamlash va uni o'zgarib turuvchi sharoitlarga moslashtirish

Faoliyat yo'nalishlari: Vazifalari

1. Jamiyat xavfsizligini ta'minlash	1. Bozor tizimining huquqiy-ijtimoiy muhitini ta'minlash
2. Daromadlarni qayta taqsimlash	
3. Davlat sektorini yuritish	3. Resurslarni qayta taqsimlash
4. Iqtisodiy islohotlar o'tkazish	4. Raqobatni himoyalash
5. Iqtisodiy o'sishni barqarorlashtirish va tartibga solish	

Davlatning iqtisodiyotga ta'sir qilish usullari

Bevosita (ma'muriy) usullar	Bilvosita usullar (iqtisodiy dastaklar)	Tashqi iqtisodiy usullar
● Davlat tashkilotlarini boshqarish; ● Narx va ish haqi siyosati; ● Bandlik xizmati; ● Faoliyatni tartiblovchi qonunlar	● Pul-kredit siyosati ● Soliq siyosati ● Byudjet siyosati ● Investitsiya siyosati ● Iqtisodiy dasturlar orqali	● Eksportni rag'batlash ● Chet el investitsiyalarini kiritish ● Tashqi iqtisodiy aloqalar ● Boj to'lovlari ● Chetdan ish kuchi jalb qilish va h.k.

Muammoli savollar:

$$(1) \quad Y = C + I + G + X_n \quad ? \quad (2) \quad M \times V = Q \times P \quad ?$$

Jumboqli krossvord

1.								
			2.					
	3.							
	4.							
		5.						
			6.					

1. Aholining ish bilan ta'minlanganligi
2. "Ko'rinmas qo'l" nazariyasi muallifi (ismi)
3. Davlatning iqtisodiyotga aralashuv usyllari (guruhi)
4. Davlat byudjeti daromadi
5. Bozor iqtisodiyotini "harakatlantiruvchi" asosiy kuch
6. Xo'jalik shakli

Uyga vazifa:

Navbatdagi mavzu: “Aholi daromadlari”

R e j a :

1. Aholi daromadlari va uning tarkibi
2. Nominal va real daromad
3. Daromadlar tengsizligi

Adabiyotlar:

1. Shodmonov Sh. va b. Iqtisodiyot nazariyasi: O'quv qo'llanma. –T.: Moliya, 2002. XXIII-bob.
2. Rasulov M. Bozor iqtisodiyoti asoslari: Darslik. –T.:O'zbekiston, 1998. XVIII-bob
3. O'zR statistik to'plamlari.

TESTLAR mashqi:

“Iqtisodiyot nazariyasi”dan testlar to'plami
(24-mavzuga oid 10 ta test yechish)

“... Avvalo iqtisodiyotimizni barqaror va jadal rivojlantirish, yurtimizda erkin va farovon hayot barpo etish, xalqimiz uchun munosib turmush darajasini yaratib berishdan iboratdir. Toki saxovatli O'zbekiston zaminida istiqomat qilayotgan millati, tili va dinidan qat'iy nazar kelajakka ishonch bilan qarab, o'z hayotidan rozi bo'lib yashasin”.

Islom Karimov